

Rautalampi – Konnevesi
Luontomatkailun
Masterplan

2015–2025

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä
2. Hankkeen hakijat
3. Hankkeen taustat ja lähtötilanteen kuvaus
4. Hankkeen kohderyhmät
5. Hankkeen tavoitteet
6. Hankkeen toimenpiteet
 - 1.1 Alueen matkailullisen vision määrittely
 - 1.2 Matkailun määrällisten ja laadullisten tavoitteiden määrittely
 - 1.3 Nykytilan kuvaus
 - 1.4 Kehittämisen- ja investointisuunnitelma vuosille 2015–2025
7. Yhteistyö sidosryhmien kanssa
8. Hankkeen aikataulu
9. Hankkeen organisointi
10. Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma
11. Raportointi

I. Tiivistelmä

Valtion omistuksessa on Rautalammin ja Konneveden kuntien alueella noin 1500 hehtaaria luonnonsuojeluun varattuja maa-alueita. Nämä alueet kuuluvat pääsääntöisesti Natura 2000 ohjelmaan, vanhojen metsien suojeluohjelmaan sekä rantojensuojeluohjelmaan. Etelä-Konnevesi yksi kauneimmista Keski-Suomen Suurjärivistä, on Rautalamminreitin keskusjärvi, jonka vesi on erittäin kirkasta ja näkösyvyys suuri. Rantojensuojeluohjelman myötä kallioiset rannat ovat monin paikoin pysyneet rakentamattomina ja yhdessä jyrkkärinteisten mäkien kanssa ne luovat järvelle ainutlaatuista erämaatunnelmaa.

Rautalammin ja Konneveden kuntien yhteinen Etelä-Konneveden ympäristön kehittämishanke on tehnyt töitä yhdessä Metsähallituksen kanssa kansallispuiston perustamisen eteen. Yhteisessä rintamassa kansallispuiston perustamisen edellytyksiä ovat olleet parantamassa Maakuntien liitot sekä Ely-keskukset. Kansallispuisto on merkitty kummankin maakunnan neljänteen vaihekaavaan sekä maakuntien toteutusosaan. Tämä tarkoittaa, että uusi kahden maakunnan alueelle sijoittuva kansallispuisto on yksi maakuntiemme kärkihankkeista. Hallituksen esitys Etelä-Konneveden kansallispuiston lakiehdotuksesta on ollut kunnissa ja muissa sidosryhmissä lausunnolla helmimaaliskuussa. Valtioneuvosto hyväksyi 10.4. lakiesityksen antamisen eduskunnalle Etelä-Konneveden kansallispuistosta. Lakiesityksessä ehdotetaan, että Rautalammin ja Konneveden kuntiin, Pohjois-Savon ja Keski-Suomen maakuntiin perustettaisiin runsaan 1544 hehtaarin laajuinen kansallispuisto. Kansallispuiston lakiesitys oli täysistunnon lähetekeskustelussa 22.4 ja on hyvin todennäköistä, että laki astuu voimaan kesäkuussa 2014. Kansallispuiston nimestä päättää eduskunta.

Kansallispuistolla koetaan olevan suurta aluetaloudellista merkitystä, mikäli se osataan markkinoida ja hyödyntää yritystoiminnassa oikealla tavalla. Tämän ennusteen toteutumiseksi on tehtävä määrätietoista työtä. Alueen kokonaissuunnittelu rinta rinta Metsähallituksen hoidon- ja käytön suunnittelun kanssa tuo selkeästi esille yhteisen tahtotilan ja tavoitteet, sekä askelmerkit niin, että ne ovat linjassa kansallispuiston ja sen ympäristön kehittämisen kanssa. Näin tulevaisuudessa pystytään kohdentamaan resurssit oikeisiin kohteisiin yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Masterplanin lisäksi hankkeessa tuotetaan investointisuunnitelma kustannusarvioineen, sekä kehittämishankesuunnitelma kustannusarvioineen vuosille 2014–2020.

2. Hankkeen hakijat

Hankkeen hakijoina toimivat Rautalammin kunta ja Konneveden kunta

3. Hankkeen taustat ja lähtötilanteen kuvaus

Rautalammin ja Konneveden kunnat ovat tehneet määrätietoista työtä kolmen vuoden ajan kansallispuisto statuksen saamiseksi kuntien alueilla sijaitseville valtion omistamille luonnonsuojeluun varatuille maa-alueille.

Kunnat teettivät Pohjois-Savon ja Keski-Suomen liiton rahoituksella luontomatkailun esiselvityshankkeen, jossa tutkittiin luontomatkailun nykytilaa alueella ja sitä kuinka luontomatkailua saataisiin elvytettyä. Esiselvityshankkeen tuloksena kunnat tekivät ympäristöministeriöön aloitteen kansallispuiston perustamisesta alueelle.

Kunnat hakivat myös Pohjois-Savon ja Keski-Suomen Ely-keskuksilta maaseudun kehittämisrahaa Etelä-Konneveden ympäristön kehittämishankkeeseen, jonka tavoitteena oli kansallispuiston perustamisedellytysten parantaminen sekä vesistömatkailun kehittäminen. Hanketta hallinnoi Rautalammin kunta ja sen osatoteuttajan toimi Metsähallitus, joka teki hankkeessa hoidon- ja käytön suunnitelman valtion omistamille maille. Tämä suunnitelma tehtiin muu luonnonsuojelualue statukselle. Hoidon- ja käytön suunnitelmassa tehdyt luonto, ja kulttuurihistoria inventoinnit sekä osallistamiset, nopeuttivat kansallispuisto aloitteen etenemistä ympäristöministeriössä. Hankkeessa kartoitettiin luontomatkailun nykytilaa sekä koottiin alueella toimivat luontomatkailuyrittäjät yhteen. Hanke on verkottanut yrityksiä sekä järjestänyt vesistömatkailun järjestämisessä tarvittavaa koulutusta esim. Vuokraveneen kuljettajatutkintoon johtava koulutus, matkailualan turvallisuuspassikoulutus sekä koordinoitua alkavat Matkailualan tuotekehittäjäkoulutukset sekä kuljettajakirjaan tähtäävät koulutukset. Hankkeessa on toteutettu pilottina viikko-ohjelmia sesonkiajoille

Tällä hetkellä kansallispuistosta on valtioneuvoston päätös ja on hyvin todennäköistä, että kansallispuisto perustetaan alueelle joko alku kesästä tai viimeistään 1.1.2015.

Kansallispuiston edetessä eduskunnassa on oikea aika aloittaa alueen kokonaissuunnitelman luominen. Lain tullessa voimaan, aloittaa Metsähallitus hoito -ja käyttösuunnitelman päivittämisen, kansallispuistolle vaaditulle tasolle. Kokonaissuunnitelman tekeminen kansallispuiston ulkopuolisille alueille on hyvä ajoittaa samaan hetkeen Metsähallituksen suunnittelun kanssa. Näin pystytään tekemään suunnitteluun kuuluvat osallistamiset samanaikaisesti, sekä suunnitelmat tukevat toinen toisiaan ja ovat linjassa keskenään.

4. Hankkeen kohderyhmät

Hankkeen kohderyhmiä ovat:

- Alueen asukkaat
- Alueen kesäasukkaat
- Maanomistajat
- Matkailijat
- Matkailuyrittäjät
- Kuntien yrittäjät
- Koulutusorganisaatiot mm: Savon ammatti- ja aikuiskoulutuskeskus, Jyväskylän yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Pohjoisen Keskisuomen oppisopimuskeskus (PoKe)

5. Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on luoda Rautalammin ja Konneveden kuntiin Kansallispuiston hyödyntämistä tukeva Masterplan vuosille 2015–2025. Masterplan pitää sisällään investointisuunnitelman kustannusarvioineen vuosille 2014- 2020 ja kehittämishankesuunnitelman kustannusarvioineen vuosille 2014–2020

6. Hankkeen toimenpiteet

6.1 Alueen matkailullisen vision määrittely

Määritellään yhteinen visio ja tahtotila osallistamalla alueella toimivat yrittäjät ja yritykset, asukkaat sekä kuntien virkamiehet ja poliittiset päättäjät.

6.2 Matkailun määrällisten ja laadullisten tavoitteiden määrittely

Määritetään visio lähtöisesti mitattavat määrälliset ja laadulliset tavoitteet vuoteen 2025 mennessä. Näitä voivat olla mm.

- Vuodepaikkojen määrä
- Vuodepaikkojen lisäys
- Yöpymisvuorokaudet
- Päiväkävijämäärät
- Matkailun investoinnit euroa
- Matkailun liikevaihto euroa
- Uudet yritykset/työpaikat
- Tunnettuus
- Uudet innovaatiot matkailupalveluiden tuottamisessa, myynnissä ja markkinoinnissa
- Paikallistalouteen jäävät eurot

6.3 Nykytilan kuvaus

Määritetään alueen matkailun nykytila, vuodepaikat, työpaikat, kävijämäärät ja liikevaihto.

6.4 Kehittämis- ja investointisuunnitelma vuosille 2015–2025

Tehdään edellä tehtyjen toimenpiteiden pohjalta suunnitelmat joilla nykytilanteesta päästään yhteiseen visioon.

Suunnitelma jaetaan kahteen osaan, toinen koskee investointeja, niin julkisia kuin yksityisiä ja toinen alueen kehittämistä. Investointisuunnitelmissa otetaan huomioon kuntien maankäytön sekä kaavoituksen suunnitelmat.

Suunnitelmien luomiseen kootaan asiantuntijaryhmiä. Esim. Rakenteet, Virtuaalikansallispuisto, Luontomatkailun kehittämiskeskus jne.

Investointisuunnitelma pitää sisällään:

- Konnekosken ohittavan pienvenekanavan
- Matkailua ja virkistyskäyttöä tukevat rakenteet alueella. Näitä voivat olla mm. reitit, rantautumispaikat, satamat, taukotuvat, parkkipaikat, opasteet, valokaapeli ja kunnallistekniikka, uudet veneväylät
- Vuodepaikat
- Matkailuinvestoinnit
- Virtuaalikansallispuisto

Investointisuunnitelman tuloksena tulee tietoa eri tulevaisuuden investointien osa-alueiden kustannusarvioista, rahoitussuunnitelmista ja mahdollisista kaavoitustarpeista.

Kehittämissuunnitelma

Alueen matkailullinen kehittäminen tulee tulevaisuudessa keskittymään kahden uudenlaisen luontomatkailun kehittämisvälineen ympärille.

Näitä ovat:

➤ Luontomatkailun kehittämiskeskus

Luontomatkailun kehittämiskeskuksen tehtävä on olla luontomatkailun uusimman tiedon ja koulutuksen lähde. Se jalkauttaa ympäristöön uudet käytänteet niin matkailun tuotteistamisessa kuin myynnissä ja markkinoinnissa, uusia tuoteideoita unohtamatta. Se tarjoaa koulutusta ja neuvontaa niin paikallisille kuin koko Suomessa toimiville luontomatkailuyrittäjille ja luontomatkailun sekä ympäristönhoidon opiskelijoille. Kansallispuisto tuo Luontomatkailun

kehittämiskeskukseksi muuttumattoman ja uskottavan toimintaympäristön, jossa uusia innovaatioita ja lähestymistapoja luonnossa tapahtuvaan matkailuun voidaan kehittää. Luontomatkailun kehittämiskeskus verkottaa yrittäjiä ja lisää yritysten välistä yhteistyötä, sekä lisää alueen ammattitaitoa ja vetovoimaisuutta. Luontomatkailun kehittämiskeskusta suunnitellaan yhdessä Savon ammatti- ja aikuisopiston sekä Rautalammin lukion kanssa.

➤ **Virtuaalikansallispuisto**

Virtuaalikansallispuisto suunnitellaan yhdessä Metsähallituksen, Jyväskylän yliopiston Konneveden tutkimusaseman sekä Rautalammin ja Konneveden kuntien lukioiden kanssa. Kun virtuaalikansallispuisto on valmis, se jää Metsähallituksen ylläpitämäksi toiminnoksi ja onnistuessaan se monistetaan mahdollisesti maamme muihinkin kansallispuistoihin.

Virtuaalikansallispuistolla on neljä tehtävää:

I. Opetus ja tutkimus

Kansallispuistojen yksi perustehtävä on toimia ympäristökasvatuksen ja koulutuksen paikkoina. Tätä tehtävää ei aktiivisesti ole toteutettu kansallispuistoissamme.

Virtuaalikansallispuistoon rakennetaan oppimisalueet, jossa eri ikätasojen opetus ja oppiminen voidaan toteuttaa suomalaisen koulun opetussuunnitelman mukaisesti laajentaen oppimista interaktiiviseen toimintaan. Esitys toimii myös oppimateriaalina ja esityksessä voi siirtyä hyperlinkkien avulla kuvissa esiintyviin aihekokonaisuuksiin, kohteisiin, faunaan, jne. Jo varttuneemmalle kansalle luodaan mahdollisuus kokea asenteita muuttavaa oppimista kestävän kehityksen näkökulmasta. Materiaalit ja oppimisalustat ovat avoimia ja toteutetaan, niin, että kaikilla on mahdollisuus puiston käyttämiseen. Materiaalit toimivat mobiileissa välineissä.

Virtuaalikansallispuistoon rakennetaan erilaisia virtuaalisia tiloja, joissa avattarilla voidaan saada uudenlaista oppimista ja pelien kautta voidaan motivoida ihmisiä luonnonsuojelulliseen ajatteluun ja kestävän kehityksen periaatteiden ymmärtämiseen.

Pelejä rakennetaan myös yhteisöllisiksi, joten jokainen voi kehittää peliä eteenpäin ja tuoda sinne uusia sisältöjä sovittujen periaatteiden mukaisesti. Esitys toimii myös oppimateriaalina ja esityksessä voi siirtyä hyperlinkkien avulla kuvissa esiintyviin aihekokonaisuuksiin, kohteisiin, faunaan, jne.

II. Matkailu

Virtuaalikansallispuistossa matkailija voi ennen matkaa tutustua alueeseen ja suunnitella itselleen sopivat reitit, majoitukset, ruokailut sekä ohjelmapalvelut. Varaus ja maksusuoritukset hoidetaan virtuaalisenkansallispuiston kautta.

Matkan aikana virtuaalikansallispuisto opastaa ja ohjaa matkailijaa alueella. Matkailijan on myös mahdollista tuottaa matkan aikana sisältöä virtuaalikansallispuistoon, sekä kehittää toimintoja matkailua paremmin tukevaksi.

III. Luonnonsuojelu

Virtuaalikansallispuisto syventää kansalaisten ymmärtämystä vastuullisesta ympäristön huolehtimisesta ja edistää siten luonnon tasapainoista kehitystä kestävästä kehityksestä kautta. Näin luodaan osaltaan kestävä tulevaisuus luontoon ja ympäristöön.

Virtuaalikansallispuisto rakennetaan uudenlaisten tekniikoiden avulla kaikille avoimeksi. Se tiedottaa kansallispuiston tärkeydestä ja luo arvopohjaa nuorten ja vanhempien luonnon kunnioitukselle. Virtuaalikansallispuistossa voit seurata esimerkiksi Kalasääsken pesintää häiritsemättä itse pesintä tapahtumaa.

IV. Opastus

Opastuksen ja opasteiden ongelma on jatkuva päivityksen tarve ja resurssien puute.

Virtuaalikansallispuisto tuo uudenlaisen ja taloudellisen tulevaisuuden keinon hoitaa opastusta ilman satsausta kiinteisiin seiniin. Virtuaalikansallispuisto ohjaa ja opastaa matkailijaa ennen matkaa sekä matkan aikana. Se kertoo mobiiliablikaatioiden avulla sijaintisi, mielenkiintoiset nähtävyyden ja reitti ehdotukset. Siitä voit tarkistaa ajantasaiset tiedot aukioloajoista, palveluista, luonnon nähtävyyksistä. Virtuaalikansallispuisto toimii kaikilla pääkielillä.

7. Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Hanke tekee tiivistä yhteistyötä alueen yrittäjien sekä asukkaiden sekä metsähallituksen kanssa.

Hankkeen tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat:

- Metsähallitus
- Savon ammatti- ja aikuisopisto
- Alueen yritykset
- Jyväskylän yliopisto, Konneveden tutkimusasema
- Alueen Elyt sekä maakuntien liitot
- Rautalammin ja Konneveden kunnat
- Alueen asukkaat
- Tiimi akatemia

8. Hankkeen aikataulu

Hankkeen toteutusaika on 1.8.2014 - 30.4.2015

9. Hankkeen organisointi

Hankkeesta vastaa Rautalammin kunta ja osarahoittajana ja yhteistyökumppanina toimii Konneveden kunta.

Hankkeella on projektipäällikkö, jonka tehtäviin kuuluvat tiedotus, hankkeen hallinnointi, kilpailutukset, yhteistyö yrittäjien ja sidosryhmien kanssa, sekä Masterplanin kirjoittaminen.

Hankkeeseen kootaan erilaisia eri teemoihin keskittyviä työryhmiä, joita voivat olla mm. Virtuaalikansallispuisto – ryhmä, luontomatkailun kehittämiskeskus – työryhmä, matkailuyrittäjien ryhmä, sekä kuntien maankäytöstä ja rakentamisesta vastaava ryhmä.

10. Kustannusrakenne

Kustannus	1.8.2014–30.4.2015
Palkkauskulut (sis. sivukulut)	40 000
Ostopalvelut	36 000
Välilliset kustannukset	8 000
Muut kustannukset	12 000
YHTEENSÄ	96 000

Rahoitus

Pohjois-Savon Ely	71 000
Keski-Suomen liitto	12 500
Rautalammin kunta	6 250
Konneveden kunta	6 250
YHTEENSÄ	96 000

11. Hankkeen raportointi

Hankkeesta raportoidaan rahoittajan edellyttämällä tavalla.